

Saksframlegg

Beredskapsplan for akutt forurensing i midt agder

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
31/15	Formannskapet	18.03.2015
	Kommunestyret	

Rådmannens forslag til vedtak:

Beredskapsplan ved akutt forurensing i midt-agder versjon oktober 2014 vedtas.

Bakgrunn for saken:

Kommunen er iht lovgivningen pålagt å ha en beredskapsplan dersom det oppstår en akutt forurensningssituasjon.

Formålet med beredskapsplanen er at kommunen skal ha et effektivt reaksjonsapparat dersom det skulle skje et ukontrollert utslipp av oljeprodukt eller kjemikalier på land eller langs kysten.

Beredskapsplanen som er utarbeidet legger til grunn at alle som har funksjoner i beredskapsorganisasjonen er kjent med sitt ansvar og hvilke rolle / oppgave en har dersom en akutt forurensningssituasjon skulle oppstå.

Dersom en akutt forurensningssituasjon inntreffer er det et hovedprinsipp at det er forurenser som er ansvarlig for å rydde opp. Dersom situasjonen er slik at forurensingen ikke kan håndteres av skadevolder/eier, inntreter et ansvar for kommunen.

I hovedsak er det det lokale brannvesen som vil lede og representere kommunen i en akutt forurensningssituasjon.

Søgne kommune har sammen med omegnskommunene etablert et eget utvalg som skal håndtere de litt større hendelsene ifm akutt forurensing. Midt Agder - Interkommunale utvalg for akutt forurensing (Midt Agder - IUA). Midt – Agder IUA omfatter kommunene: Kristiansand, Søgne, Songdalen, Vennessla, Iveland, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle, Birkenes og Lillesand.

Det er Brannsjefen i KBR sammen representanter fra kommunene i Midt Agder IUA som har utarbeidet beredskapsplanen.

Ved forurensingstilfeller som er større enn det en med rimelighet kan forvente at en enkelt skadevolder / kommune kan håndtere, kan Midt Agder IUA overta ansvaret for aksjonen. Er hendelsen for stor for Midt Agder -IUA, vil Kystverket overta ansvaret for aksjonen.

Overtakelse av en aksjon skjer etter anmodning fra underliggende virksomhet/organ.

Beredskapsplanen skal fremlegges og godkjennes av det enkelte kommune/bystyre.

Saksutredning:

En kommune er iht lovgivningen pålagt å ha en beredskapsplan for akutt forurensing dersom det oppstår en akutt forurensningssituasjon.

Beredskapsplanen skal iht lovverket forankres og godkjennes av det enkelte kommune/bystyre.

Kommunene Kristiansand, Søgne, Songdalen, Vennessla, Iveland, Evje og Hornes, Bygland, Valle, Bykle, Birkenes og Lillesand har etter reglene i kommunelovens § 27 opprettet et eget utvalg for samarbeid ved en akutt forurensningssituasjon.

Utvalget som er opprettet er «Midt Agder interkommunale utvalg mot akutt forurensing (Midt Agder IUA). Kommunens plikter etter Forurensingsloven § 43 er iht tidligere vedtak delegert til dette utvalget.

Kristiansand kommune er utpekt som vertskommune for utvalget og har styre og daglig leder funksjon i utvalget. Daglig lederfunksjonen er tillagt brannsjefen i Kristiansandsregionen Brann- og redning.

Utover dette har hver av de deltakende kommuner 1 representant i utvalget. Dette utgjør til sammen beredskapsstyret for Midt Agder - IUA.

Beredskapsstyret skal ivareta eierkommunenes beredskapsplikt, og har således ansvaret for at kommunene har en godkjent og tilfredsstillende beredskapsplan innenfor tema - Akutt forurensing.

Beredskapsstyret har bedt om at det utarbeides en ny og oppdatert beredskapsplan innenfor tema akutt forurensing.

Formålet med beredskapsplanen er at kommunene skal ha et effektivt reaksjonsapparat dersom det skulle skje et ukontrollert utslipp av oljeprodukt eller kjemikalie enten på land eller langsmed kysten.

Beredskapsplanen bygger på følgende prinsipper:

- Ansvarsprinsippet – ved at den som har ansvaret i en normalsituasjon også har ansvar for uønskede hendelser.
- Likhetsprinsippet – ved at den daglige driftsorganisasjonen skal ha mest mulig lik den som er etablert under kriser
- Nærhetsprinsippet – ved at uønskede hendelser skal håndteres på lavest mulig nivå
- Samvirkeprinsipp – ved at myndigheter, virksomheter og etater har et selvstendig ansvar for å sikre at et best mulig samvirke mellom relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering.

Beredskapsplanen legger til grunn at alle som har funksjoner i beredskapsorganisasjonen skal være kjent med sitt ansvar og hvilke rolle og oppgave en har, dersom en akutt forurensningssituasjon oppstår.

Planen som nå fremmes viser

1. Hvordan IUAer er organisert og administrert med henvisning til gjeldende lovverk
2. Hvordan IUA i Midt Agder er organisert.
3. Hvordan ansvar og oppgaver fordeles dersom en akutt forurensningssituasjon oppstår

Ved et akutt forurensningstilfelle er det skadevolder/eier som har ansvar for å håndtere /aksjonere. Kommunens plikt til å aksjonere og bistå inntreer når det anmodes om det og når skadevolder ikke kan håndtere situasjonen selv.

I hovedsak er det lokale brannvesen som vil lede og bistå i en akutt situasjon. Unntaket er i Kristiansand der Kristiansand Havn KF har ansvaret for å lede og bistå i aksjon i de nære sjøområdene.

Ved en aksjon vil det etter relativ kort tid oppstå en situasjon der brannvesenets / havnas personell mer vil lede mannskaper og ressurser som kommunene må stille med. Planen viser bl.a hvor slikt personell og ressurser kan hentes.

Dersom situasjonen er større enn det en med rimelighet kan forvente at den enkelte kommune (brann- / havnetjeneste) kan håndtere, kan Midt Agder IUA overta ansvaret for en aksjon.

Tilsvarende dersom hendelsen er for stor for Midt Agder IUA, vil Kystverket kunne overta ansvaret for en aksjon. Overtakelse av en aksjon skjer etter anmodning fra underliggende virksomhet/organ.

En anmodning om overtakelse av en aksjon kan bli avvist.

IUA/Kystverket kan på eget initiativ overta det operative ansvaret for en aksjon.

Enhetsleders merknader:

Saksfremlegget er hentet fra Kristiansand kommunes sin saksfremstilling.

Rådmannens merknader:

Ingen

Vedlegg

1 BEREDSKAPSPLAN oktober 2014

BEREDSKAPSPLAN

VED

AKUTT FORURENSNING

I

MIDT – AGDER

**Oktober 2014
Jan Røilid**

BEREDSKAPSPLAN VED AKUTT FORURENSNING I MIDT - AGDER

Innhold

Del A. Administrativ del

	Side
1. <u>Midt-Agder IUA sin organisering</u>	4
1.1. Hensikt og omfang	4
1.2. Prinsipper	4
1.3. Formell organisering	4
1.4. Delegering til IUA	5
1.5. Samarbeidsavtaler	5
2. <u>Administrasjon av beredskapen</u>	6
2.1. Beredskapsplanens godkjenning/ikrafttredelse	6
2.2. Lovgrunnlag	6
2.2.1. Forurensningsloven	6
2.2.2. Krav om beredskap	7
2.2.3. Brann og eksplosjonsvernloven	7
2.3. Forkortelser	7
2.4. Definisjoner	8
3. <u>Den interkommunale beredskapsorganisasjonen</u>	9
3.1. Formell organisering	9
3.2. Beredskapsstyret	10
3.3. Vertsbrannvesen og sekretariat	10
3.4. Kompetanse	10
3.5. HMS	11
3.6. Opplæring/øvelser	11
3.7. Ansvar og oppgaver	11
3.7.1. Brannvesen, havn og politi	11
4. <u>Økonomi</u>	12
4.1. Årsbudsjett	12
4.2. Kostnadsfordeling	12
4.3. Anvisningsmyndighet	12
4.4. Revisjon	12
4.5. Utgifter til innsatser/garantier	12

Del B. Operativ del

5. <u>Den interkommunale beredskapsorganisasjonen</u>	14
5.1. Formål	14
5.2. Innsatsnivåer	14
5.3. Midt-Agder IUA sin beredskapsorganisasjon	15
5.4. Bemanning	15
5.5. Geografisk virkeområde	16
5.6. Aksjonsentral	16
5.7. Samordning av store oljevernaksjoner som ledes av kystverket	17
6. <u>Varsling og mobilisering</u>	17
6.1. Sjekkliste meldingsmottaker / leder IUA	17
6.2. Varslingsplan	18

6.3. Varslings skjema	19
6.4. Mobilisering	19
6.4.1. Lokal innsats (kommunal aksjon)	19
6.4.2. Regional innsats (IUA aksjon)	19
7. Sjekkliste forberedelser og gjennomføring av innsatser	20
7.1. Før innsatsleder er utpekt	20
7.2. Etablering av innsatsorganisasjon og aksjonsentral	20

Del C. Vedlegg

<i>Vedtekter</i>	<i>vedlegg</i>	<i>1</i>
<i>Momentlister</i>	<i>vedlegg</i>	<i>2</i>
<i>Beredskapsstyrets medlemmer</i>	<i>vedlegg</i>	<i>3</i>
<i>Samarbeidsavtaler (sivilforsvaret nabo IUA'er)</i>	<i>vedlegg</i>	<i>4</i>
<i>Opplæringsplan IUA Midt-Agder</i>	<i>vedlegg</i>	<i>5</i>
<i>Administrativ veileder for kommuner og IUA</i>	<i>vedlegg</i>	<i>6</i>
<i>Veileder om enhetlig ledelsessystem</i>	<i>vedlegg</i>	<i>7</i>
<i>HMS-håndbok oljevern</i>	<i>vedlegg</i>	<i>8</i>
<i>Metodehåndbok strandrensing</i>	<i>vedlegg</i>	<i>9</i>
<i>Varslingsplan IUA Midt-Agder</i>	<i>vedlegg</i>	<i>10</i>
<i>Personellressurs</i>	<i>vedlegg</i>	<i>11</i>
<i>Utstyr – plassering – mengde</i>	<i>vedlegg</i>	<i>12</i>
<i>Ressursliste samarbeidspartnere</i>	<i>vedlegg</i>	<i>13</i>
<i>Minnepenn med diverse maler som er aktuelle under aksjoner</i>	<i>vedlegg</i>	<i>14</i>

Del A. Administrativ del

1 Midt-Agder IUA sin organisering

1.1 Hensikt og omfang

Formålet med beredskapsplanen er å sikre at kommunene har et effektivt reaksjonsapparat i tilfelle av ukontrollert utslipp av oljeprodukter og kjemikalier. Dette i samsvar med bestemmelsene i Forurensingsloven.

Beredskapsplanen skal i hovedsak vise hvordan hendelser med ukontrollerte utslipp av oljeprodukter og kjemikalier på land og i nær kystsone kan løses.

Alle som har funksjoner i beredskapsorganisasjonen, plikter å være kjent med sitt ansvar, rolle og arbeidsoppgaver.

1.2 Prinsipper

IUA Midt-Agder sin beredskapsplan bygger på følgende fire prinsipper

- **Ansvarsprinsippet**, ved at den som har ansvar i en normalsituasjon også har ansvar ved uønskede hendelser.
- **Likhetsprinsippet**, ved at den daglige driftsorganisasjonen skal være mest mulig lik den som blir etablert under kriser.
- **Nærhetsprinsippet**, ved at uønskede hendelser skal håndteres på lavest mulig nivå
- **Samvirkeprinsippet**, ved at myndigheter, virksomheter og etater har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering.

1.3 Formell organisering

Det forutsettes at kommunenes brann- og havnetjeneste skal kunne håndtere forurensing med de vanligste petroleumsproduktene/kjemikalieproduktene (som forefinnes i regionen).

Ved forurensingstilfeller som er større enn det en med rimelighet kan forvente at enkeltkommune (brann-/havnetjeneste) kan håndtere, kan Midt-Agder IUA overta ansvaret for aksjonen. Er hendelsen for stor for IUA, vil Kystverket kunne overta innsatsansvaret. Overtakelse av ansvar skjer etter anmodning fra underliggende virksomhet/organ. Anmodning kan bli avvist. IUA/Kystverket kan og på eget initiativ gå inn å overta det operative ansvaret i en aksjon.

Kommunene Kristiansand, Søgne, Songdalen, Vennesla, Iveland, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle, Birkenes og Lillesand har etter reglene i Kommunelovens § 27 opprettet et samarbeid ved akutt forurensing under navnet "Midt-Agder interkommunale utvalg mot akutt forurensing" (Midt-Agder IUA). Kommunenes plikter etter Forurensingslovens § 43 er delegert til beredskapsstyret.

Beredskapsstyret er underlagt vedtekter hjemlet i kommunelovens § 27, i den hensikt å ivareta krav til kommunal beredskap ved akutt forurensing. Operativt ansvar på land, vassdrag og sjø er i utgangspunktet tillagt brannvesenet slik det er organisert i den enkelte kommune. Unntaket er Kristiansand hvor Kristiansand havn KF (havna) har ansvaret for sjøområdene.

KBR er sekretariat for den interkommunale beredskapsorganisasjonen i Midt-Agder

1.4 Delegering til IUA

Delegasjon til IUA fritar ikke kommunen for det selvstendige ansvaret som er gitt etter forurensingsloven.

Midt-Agder IUA har ikke formelle rettigheter eller ansvar i forurensingsloven. Dette begrenser ikke IUAs muligheter til å utføre kommunenes plikter etter forurensingsloven og krav gitt med hjemmel i denne. De kan derfor etablere en beredskap mot akutt forurensing, gjennomføre innsatser, utarbeide risikovurderinger og beredskapsplaner, utvikle nødvendig kompetanse, anskaffe tilstrekkelig utstyr osv. På den annen side må formelle vedtak som skal fattes eller krav om refusjon overfor skadevolder og lignende formelle handlinger som hjemles i forurensingsloven, foretas av berørt kommune.

1.5 Samarbeidsavtaler

Vedtekter (vedlegg 1) for beredskapen mot akutt forurensing i Midt-Agder er vedtatt i de respektive kommunestyre. Disse danner grunnlaget for det interkommunale samarbeidet innenfor beredskapsområdet. Vedtektene regulerer de formelle forholdene ved beredskapssamarbeidet.

Ut over vedtektene er det inngått samarbeidsavtaler mellom IUA Midt-Agder og følgende virksomheter/organisasjoner:

- Kystverket; om utplassering, bruk, lagring og vedlikehold av oljevernutstyr
- IUA Aust-Agder og IUA Vest-Agder; Avtalene regulerer samhandling før, under og etter aksjoner (mannskap, opplæring og utstyr).
- Sivilforsvaret; Avtale om sivilforsvarets forsterkning ved aksjoner, gjeldende for sivilforsvarsdistriktene i begge Agderfylkene.

2 Administrasjon av beredskapen

2.1 Beredskapsplanens godkjenning/ikrafttredelse

Beredskapsplanen skal behandles og godkjennes av den enkelte kommune.

Beredskapsplanen er godkjent av:	Dato:	Sak
Kristiansand kommune		
Søgne kommune		
Songdalen kommune		
Vennesla kommune		
Lillesand kommune		
Birkenes kommune		
Iveland kommune		
Evje og Hornnes kommune		
Bygland kommune		
Bykle kommune		
Valle kommune		

Beredskapsplanen trer i kraft fra 1. januar 2015.

2.2 Lovgrunnlag

2.2.1 Forurensingsloven

Grunnlaget for beredskapen finnes i Lov av 13. mars 1981 nr. 6 – Forurensingsloven

I § 38 defineres akutt forurensing som "forurensning av betydning, som inntreffer plutselig, og som ikke er tillatt etter bestemmelse i eller i medhold av denne lov."

§ 39 beskriver varslingsplikten alle kommunene har i forbindelse med akutt forurensing. "Varslingsplikten påhviler den ansvarlige for forurensingen. Også andre har plikt til å varsle med mindre det åpenbart er unødvendig." Nærmere bestemmelser om varslingsplikten er gitt i varslingspliktforskriften (av 9.7.1992).

§ 43 regulerer kommunenes beredskapsplikt: "Kommuner skal sørge for nødvendig beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensing som kan inntreffe eller medføre skadevirkninger innen kommunen, og som ikke dekkes av privat beredskap etter §§ 40-42. "

§ 44 regulerer kommunenes plikt til å utarbeide en beredskapsplan. Forurensningsmyndigheten kan kreve å få framlagt kommunal beredskapsplan til godkjenning og ved forskrift eller enkeltvedtak sette krav til den kommunale beredskapen. Forurensningsmyndigheten kan pålegge kommuner å samarbeide om beredskap mot akutt forurensning, og herunder treffe vedtak om interkommunale beredskapsplaner.

§ 46 slår fast at kommunen har aksjonsplikt, både i situasjoner som omfattes av beredskapsplikten i § 43, men også i situasjoner som i størrelse eller kompleksitet går ut over denne.

§ 47 beskriver kommunenes bistandsplikt med personell og utstyr ved innsatser mot akutt forurensing (bistandsplikten er ikke begrenset til egen kommune). Ved statlige aksjoner inntreer bistandsplikten først etter formelle pålegg (fra kystverket). Pålegget skal begrunnes og kan påklages (av kommunene). § 47 gir kommunen myndighet til å pålegge private aktører med beredskapsplikt å bistå med utstyr og personell.

Kystverket kan etter forurensingsloven føre tilsyn med innsatsen (privat eller kommunal) og kan eventuelt overta og lede den videre innsats.

Med hjemmel i forurensingsloven er det også utstedt følgende forskrifter:

- Forurensingsforskriften kap. 19: "Sammensetning og bruk av dispergeringsmidler og strandrensemidler for bekjempelse av oljeforurensning" Dispergeringsforskriften.
- Forskrift om varsling av akutt forurensing eller fare for akutt forurensing, se Varslingsforskriften.

2.2.2 Krav om beredskap

Nasjonal forurensningsmyndighet har pålagt den enkelte kommune å ha en beredskap mot akutt forurensing. Kravet er hjemlet i forurensingsloven § 44. Den kommunale beredskapen er frivillig samordnet gjennom etableringen av Midt-Agder IUA.

2.2.3 Brann og eksplosjonsvernloven

Brann og eksplosjonsvernloven av 14.6.2002 beskriver brannvesenets ansvar og oppgaver:

§ 9 fastslår at kommunen skal ha et brannvesen, og at dette har en forankring i risiko og sårbarhetsanalyser for å være rustet til de oppgavene man kan bli stilt overfor.

§ 11 fastslår at brannvesenet skal bistå ved andre akutte ulykkessituasjoner enn brann.

§12 fastslår at brannsjefen har skadestedsledelsen inntil oppgaven overtas av annen ansvarlig leder.

2.3 Forkortelser

AKL	Aksjonsleder. Avhengig av forurensningsnivå kan være skadevolder, lokal brannsjef, havnedirektør, politimester, Kystverket. Ved LRS-aksjon er politimester aksjonsleder. Store redningsaksjoner blir ledet fra HRS, Sola.
LRS/HRS REDNINGSAKSJON	Lokal redningssentral - Hovedredningssentralen Organisert innsats der det er fare for tap av menneskeliv, ledet av LRS eller HRS.
SKL	Skadestedsleder, oppnevnt av AKL for å lede hele eller deler av aksjonen på skadestedet.
SNO GRUNNLINJEN	Statens naturoppsyn Grunnlinjen er rette linjer trukket gjennom de ytterste punkter (ytterste skvalpeskjær) langs norskekysten
TERRITORIALGRENSEN	Territorialgrensen går parallelt med grunnlinjen i en avstand av 4 nautiske mil
AKU	Aksjonsutvalg for staten
DSB	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

DN	Direktoratet for naturforvaltning
Klif	Klima- og forurensingsdirektoratet
MI	Meteorologisk Institutt
NOFO	Norsk oljevernforening for operatørselskapene
NSKV	Norges sjøkartverk
FMAA	Fylkesmannens miljøvernnavdeling i Aust-Agder
FMVA	Fylkesmannens miljøvernnavdeling i Vest-Agder

2.4 Definisjoner

Aksjonsleder – den personen Kystverket bemyndiger til å lede en statlig aksjon mot akutt forurensing (se også innsatsleder).

Geografisk virkeområde – definert og avgrenset område som beredskapen skal omfatte (eksempelvis en region, en kommune).

Innsats – Organiserte tiltak for å hindre, stanse, begrense og fjerne skader og ulemper som følge av uønsket hendelse.

Innsatsleder – Øverste ansvarlige for håndtering av en innsats på kommunalt/IUA nivå. Daglig leder IUA, brannsjef eller driftssjef havn, eventuelt den som innehar deres fullmakter.

IUA (interkommunalt utvalg mot akutt forurensing) – et utvalg sammensatt av ledere for ulike beredskapsinstanser (brannsjef, havnesjef m.fl.) i regionen. Utvalget skal planlegge, iverksette og lede interkommunale innsatser mot akutt forurensing innen regionen på land og på sjø ut til grunnlinjen dersom skadevolder ikke iverksetter tilstrekkelige tiltak og inntil staten eventuelt overtar ansvaret for innsatsen.

Miljørisikoanalyse – en analyse av sannsynligheten for en hendelse eller faresituasjon som medfører eller kan medføre akutt forurensing og de konsekvenser denne har for miljøet.

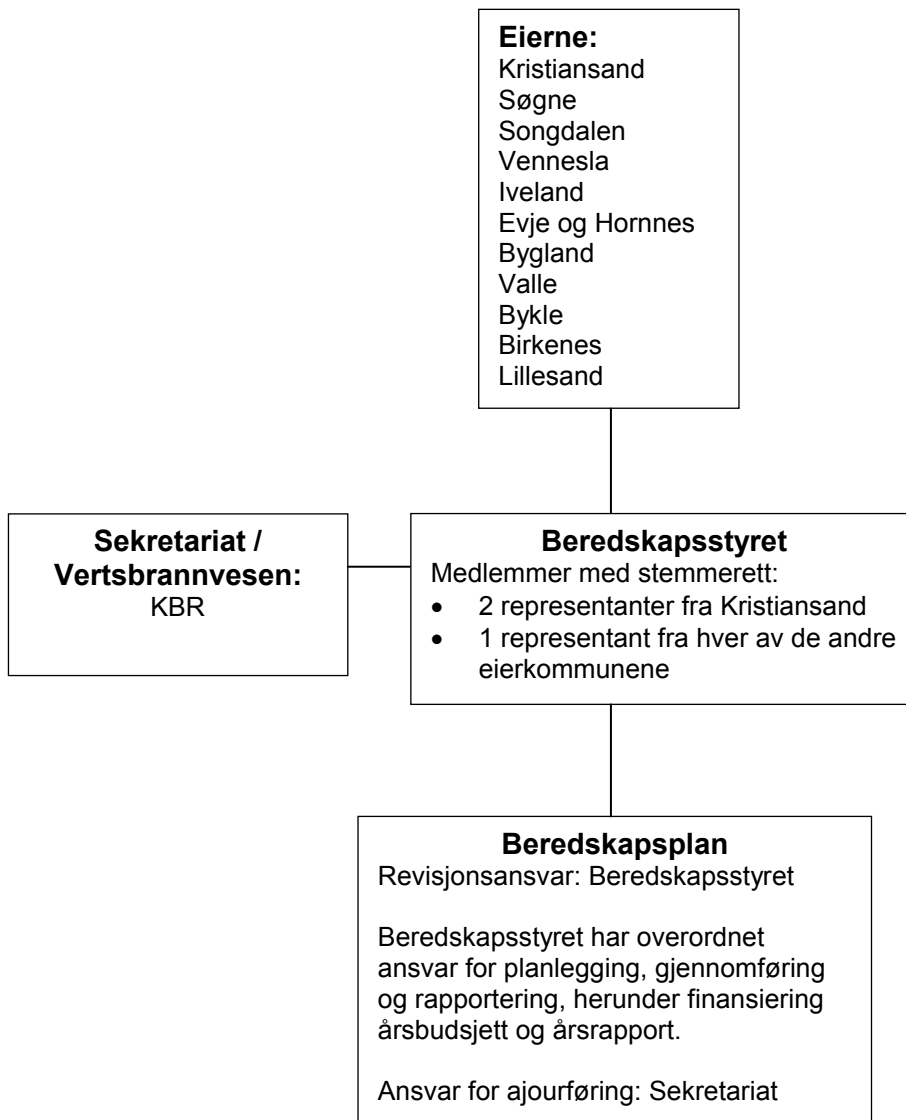
Restaurering – tiltak som iverksettes når saneringen (eks. masseutskiftning/strandrensing) er avsluttet for å tilbakeføre plante- og dyrelivet til tilstanden før utslippet inntraff.

3 Den interkommunale beredskapsorganisasjonen – IUA Midt-Agder

3.1 Formell organisering

Kommunene Kristiansand, Søgne, Songdalen, Vennesla, Iveland, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle, Birkenes og Lillesand har etter reglene i Kommunelovens § 27 opprettet et interkommunalt samarbeid ved akutt forurensing. Samarbeidsordningen har fått navnet "Midt-Agder Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing" (Midt-Agder IUA). Kommunenes plikter etter forurensingsloven er delegert til beredskapsstyret i Midt-Agder IUA.

Formell organisering ser slik ut:

Den operative organiseringen er beskrevet i beredskapsplanens operative del.

3.2 Beredskapsstyret

Beredskapsstyret skal ivareta eierkommunenes beredskapsplikt.

På årsmøte i beredskapsstyret for Midt-Agder IUA deltar representanter (vedlegg 3), eller varamedlemmer fra hver eierkommune jfr. § 5 i vedtektene for Midt-Agder IUA. Beredskapsstyret skal behandle følgende saker:

1. Beredskapsplan
2. Årsberetning
3. Regnskap
4. Budsjett for inneværende driftsår
5. Foreløpig budsjett, årsplan og kontingent for neste driftsår
6. Valg
7. Vedtektsendringer
8. Innkomne saker

Beredskapsplanen skal være dekkende for den risikoen man står overfor i regionen. Samt at planen er underlagt revisjon etter behov. Planen skal revideres etter behov. Styret er ansvarlig for et tilfredsstillende ressursnivå for å løse oppgavene på en sikker måte mht personell, utdanningsnivå og utstyr i forhold til risiko i regionen.

Det interkommunale utvalget mot akutt forurensing (IUA) er Beredskapsstyrets operative organ. Utvalget trer sammen ved aksjoner over det kommunale nivået.

For at regionens beredskap skal fungere effektivt, er det nødvendig:

- At enkeltkommunenes, og private virksomheters beredskapsplaner er kjent og kan samordnes for å kunne koordinere innsatsen på IUA nivå.
- At det foreligger etablert samarbeid med statlige og private organisasjoner innen akutt forurensingsberedskap og at disse er harmonisert med kystverkets beredskapsplaner

3.3 Vertsbrannvesen og sekretariat

KBR er vertsbrennvesen og sekretariat for Midt-Agder IUA. Brannsjefen i KBR er IUAs daglig leder. Daglig leder er tillagt følgende oppgaver:

- Sammen med styreleder tilrettelegge for nødvendig møtevirksomhet i beredskapsrådet
- Vurdere behov for revisjon av beredskapsplan og ajourføring av denne
- Utarbeide budsjett og regnskap
- Oppfølging av beredskapsplan ift utstyr, øvelser og kompetanse/opplæringsplan
- Saksbehandling
- Yte bistand til deltakende kommuner

3.4 Kompetanse

Førsteinnsatsmannskaper skal ha gjennomført grunnutdannelse som brannkonstabel (heltid eller deltid). Dette er den enkelte kommune sitt ansvar.

IUA har ansvaret for og dekker utgiftene ved spesialkurs. Eksempler på slike kurs er:

- Kurs i aksjonsledelse

- Kurs i skadestedsledelse
- Oppfølgingskurs i kjemikalievern mm.

Det er utarbeidet en egen opplæringsplan (vedlegg 5). Planen er godkjent av beredskapsstyret i april 2013.

3.5 HMS

Helse- Miljø og sikkerhet er viktige parametere i arbeidet med akutt forurensing. Ved aksjoner på land og på kommunalt nivå legges det til grunn at virksomhetene brann/havn følger sitt interne HMS-system for ivaretagelse av mannskapenes sikkerhet. Ved hendelser i sjø/på strand der IUA-aksjonerer legges HMS-Håndbok utarbeidet av Kystverket i samarbeid med NOFO til grunn for all mannskaps aktivitet (vedlegg 8).

3.6 Opplæring/øvelser

Beredskapen i regionen skal øves minimum en gang årlig. Personell som er tilknyttet beredskapsorganisasjonen til IUA og kommunene skal få nødvendig opplæring for å dekke sin funksjon i beredskapen, opprettholdelse av kompetansen ivaretas gjennom oppfriskningskurs og øvelser.

Beredskapsstyret er ansvarlig for at det blir utarbeidet opplæringsplaner, og at det gis tilbud om opplæring til aktuelt nøkkelpersonell.

Øvelsesfrekvens kan reduseres hvis Midt-Agder IUA har vært deltagende i aksjoner. Daglig leder vurderer fortløpende behovet.

3.7 Ansvar og oppgaver

3.7.1 Brannvesen, Havn og Politi

Brannvesenet

Brannvesenet vil normalt lede aksjoner mot akutt forurensing på land, og på sjøen i Lillesand og Søgne kommune. Dette innebærer planlegging av innsats, innkjøp, lagring og vedlikehold av materiell for mottiltak av akutt forurensing, samt opplæring og øving av eget personell. Planlegging mv samordnes med andre aktører som inngår i beredskapen.

Havna

Havna i Kristiansand vil normalt lede aksjoner mot akutt forurensing på sjøen i Kristiansand kommune. Havna skal planlegge innsats, innkjøp, lagring og vedlikehold av materiell for mottiltak av akutt forurensing og opplæring og øving av eget personell. Planlegging mv samordnes med andre aktører som inngår i beredskapen.

Politi

Politiet forutsettes å ivareta sine oppgaver etter de gjeldende regler og bestemmelser for politimyndighet. Ved kombinerte rednings- og forurensningsinnsatser vil det være politimesteren i Agder, eller hans stedfortreder som leder innsatsen.

4 Økonomi

4.1 Årsbudsjett

Daglig leder setter hvert år opp forslag til budsjett for kommende år. Dette kan f.eks. inneholde:

- Administrasjonsutgifter
- Drifts- og vedlikeholdsutgifter
- Investeringer i utstyr
- Forsikringer, avgifter
- Kurs/kompetanse
- Seminarer
- Finanskostnader
- Annet

Budsjettforslag oversendes beredskapsstyret i god tid, slik at store endringer kan fanges opp inn mot den ordinære budsjettbehandlingen i kommunene. Budsjettet vedtas på årsmøtet.

4.2 Kostnadsfordeling

Kommunene har delt ansvar og hefter etter prosentvis fordeling av omkostningene i henhold til folketallet pr. 1. januar det året budsjettet settes opp. Ut over dette betales det ikke innskudd i virksomheten. Eierkommunene betaler sin del av innskuddet innen 1. juli i budsjettåret.

4.3 Anvisningsmyndighet

Daglig leder har anvisningsmyndighet innen rammen av vedtatt budsjett. Anvisningsmyndighet kan delegeres til nestleder, Innsatsleder, eller leder på skadestedet. Styrets leder eller hans stedfortreder har fullmakt til å iverksette nødvendige tiltak innenfor de økonomiske rammer som er gitt for beredskapen.

4.4 Revisjon

Regnskapet føres og revideres av Kristiansand kommune.

4.5 Utgifter til innsatser/garantier

Ansvarlig forurenser er i prinsippet ansvarlig for å dekke alle utgifter som forårsakes av den akutte forurensingen. Det kan oppstå situasjoner som gjør at erstatning ikke kan oppnås på grunn av:

- Skadevolder er ukjent eller kan ikke oppspores
- Skadevolder er ikke betalingsdyktig
- Skadevolder er helt eller delvis skadefri av juridiske grunner, for eksempel pga. sjølovgivningens begrensingsregler
- Skadevolder påviser at utgiftene er urimelige i forhold til skadepotensiale som forelå da innsatsen ble iverksatt

Kommunen eller IUA (kommunale innsatser), kan jfr forurensingslovens § 46 andre ledd få vederlag av staten til dekning av sine utgifter i medhold av forurensingslovens § 75 fjerde ledd. Kommunen eller IUA har imidlertid ikke noe krav på slikt vederlag.

Dersom kommunen eller IUA bistår i statlige aksjoner, har man krav på vederlag. Er utleggene store underveis i aksjoner kan Kystverket gi forskuddsutbetalinger i samsvar med utarbeidede prognoser.

Dersom statlige midler er bevilget til innsatsen, skal Kystverkets regler for godtgjørelse og kontoplan for aksjoner følges. Det vises i den forbindelse til Administrativ veiledning for kommunen og IUA som finnes på www.kystverket.no.

Kommunen ^v/IUA må vurdere nødvendigheten av de aktuelle tiltak og påse at kostnadene står i rimelig forhold til de skader tiltakene tar sikte på å avverge. I tvilstilfelle, og når situasjonen tillater det, skal IUA rådføre seg med skadevolder/forsikringsselskap og/eller Kystverket. Kommunene må dokumentere sine kostnader ved akutte forurensningsinnsatser uavhengig av hvem som dekker kostnadene.

Der skadevolder er ukjent bærer kommunen kostnaden.

Tvil om hvem som skal bære kostnadene må ikke utsette eventuell innsats.

Del B. Operativ del

5 Den interkommunale beredskapsorganisasjonen

5.1 Formål

Beredskapsplanen er et beslutningsverktøy for det interkommunale Utvalget mot Akutt forurensing (IUA). Planen skal sikre at tiltak iverksettes når en forurensningssituasjon inntreffer. Innsatsnivåene er beskrevet i kapittel 5.2. Når hendelsen er større enn skadestedskommunen selv kan håndtere, skal IUA yte nødvendig bistand og eventuelt overta ledelsen av innsatsen.

I tillegg skal IUAs beredskapsorganisasjon kunne gi den enkelte kommune, skadevolder og Kystverket bistand ved akutte forurensingstilfeller.

Planen er ikke dekkende for alle typer tiltak. Dette har bl.a. sammenheng med at hendelser som kan inntreffe er svært forskjellige.

Alle som er nevnt i beredskapsplanen plikter å være godt kjent med innholdet i planverket. Planen skal, så langt som mulig, gi den enkelte anvisning på hvordan han skal forholde seg når IUAs beredskapsorganisasjon aktiveres. Den enkelte plikter å forberede seg best mulig på sine primærfunksjoner.

5.2 Innsatsnivåer

Innsatsnivåene følger den inndeling som fremgår av forurensingslovens kapittel 6.

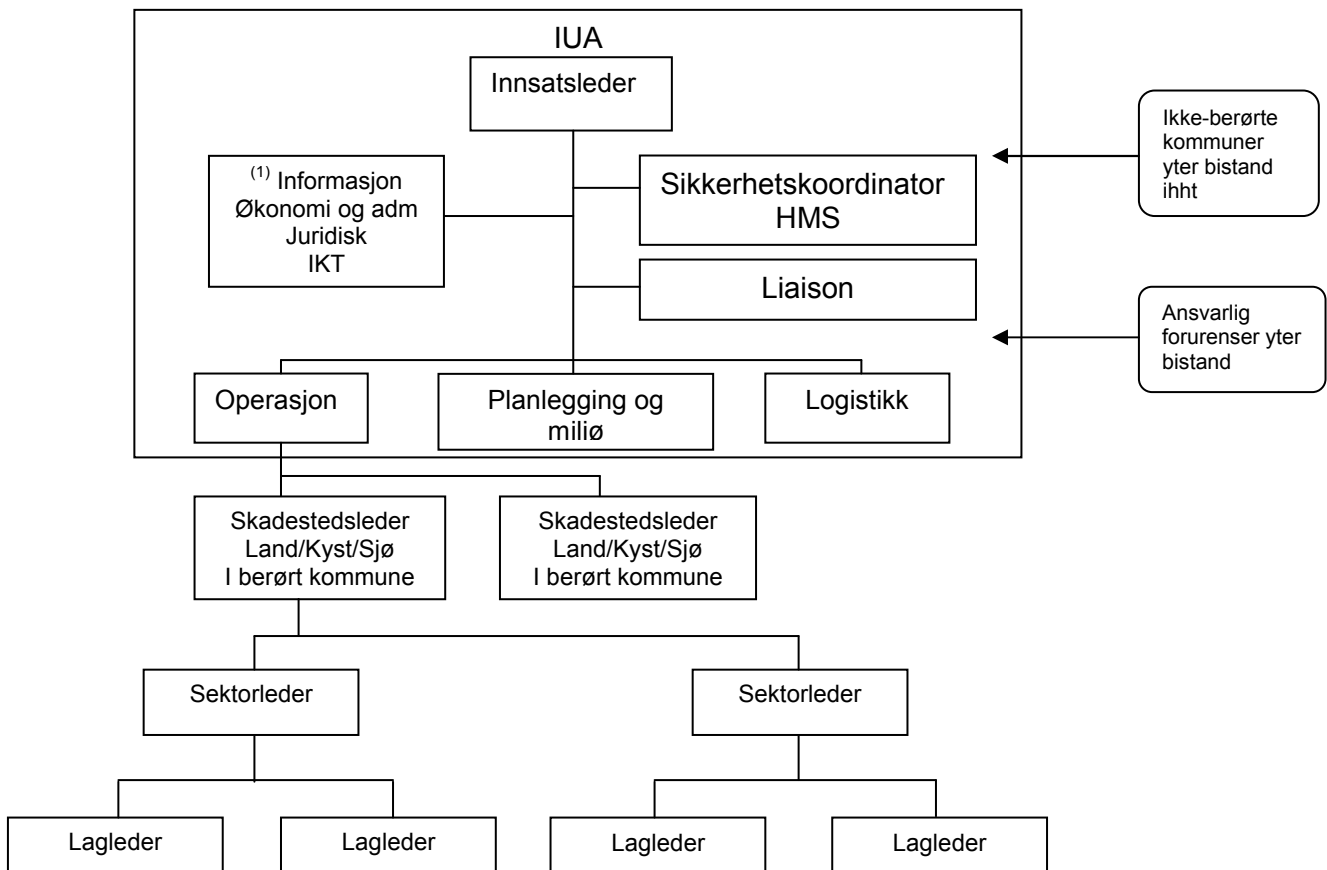
Nivå 1	Skadevolder aksjonerer	Skadevolder aksjonerer med sin innsatsorganisasjon. Kommunen evt. IUA påser at skadevolder har iverksatt nødvendige tiltak
Nivå 2	Kommunen aksjonerer	Mindre tilfeller av akutt forurensing der skadevolders innsats ikke er tilstrekkelig: Enkeltkommuner aksjonerer ihht. egen plan, og eventuell ressursbistand fra vertskommunen. Innsatsleder hentes fra skadestedskommune.
	IUA aksjonerer	Mindre tilfeller av akutt forurensing der oppgaven er større enn den enkelte kommune kan klare. IUA iverksetter innsats på vegne av kommune(r) IUAs beredskapsplan dekker slike innsatser.
Nivå 3	Kystverket aksjonerer IUA har regional ledelse	Forurensningssituasjonen er større eller mer kompleks. IUA/enkeltkommunen anoder Kystverket om å overta ansvaret for innsatsen. Kystverket kan på eget initiativ overta ansvar for innsats.

5.3 Midt-Agder IUA sin beredskapsorganisasjon

Den operative beredskapen mot akutt forurensing er basert på prinsippene om Enhetlig Ledelsessystem (ELS). Organiseringen er nærmere beskrevet i ELS veiledningen (vedlegg 7). Her finnes også en rekke maler og skjema som kan benyttes ved en aksjon. Organiseringen kan tilpasses ulike typer innsatser med varierende omfang.

Organisasjonskartet nedenfor beskriver de ulike funksjoner som må dekkes når IUA er i innsats. I små og enkle aksjoner kan alle funksjonene dekkes av 1 - 2 mannskaper. Mer omfattende aksjoner krever mer personell. I de største aksjonene er det naturlig å utvide staben i alle de tre hovedfunksjonene i linjen og videre i hjelpefunksjoner som strandrensekoordinator, sikkerhetskoordinator, informasjonsmedarbeider osv.

Nivå 2 – IUAs innsatsledelse

De sentrale funksjonenes ansvar og oppgaver er nærmere beskrevet i momentlistene i vedlegg 2.

⁽¹⁾ Ved større aksjoner hentes ressurser for funksjonene økonomi, jus og innkjøp fra Kristiansand kommune.

5.4 Bemanning

Ved innsatsledelse på IUA- nivå (2) vil funksjonene primært ivaretas av IUAs medlemmer. Så langt som mulig vil den enkeltes funksjon være slik oppstillingen nedenfor viser. Kystverket kan trekkes inn i innsatsen som rådgiver innen operasjon, logistikk, administrasjon osv.

På nivå 3 vil Kystverket lede aksjonen mens IUA vil ha ansvar for innsats i eget område ut fra Kystverkets prioriteringer og ordrer. Både på nivå 2 når Kystverket er rådgiver og på nivå 3 ved en statlig aksjon vil det være nødvendig med et tett samarbeid mellom IUA og Kystverket. Ved statlige aksjoner kan IUA bli anmodet om å avgi personell og materiell til Kystverket, mannskaper med lokalkunnskap, miljøkunnskap og liaison er da aktuelle.

Funksjon ved innsats

1. Innsatsleder
2. Innsatsleder
1. Leder Planlegging og miljø
2. Leder Planlegging og miljø
1. Leder operasjon
2. Leder operasjon
1. Leder logistikk
2. Leder logistikk
- Sikkerhetskoordinator
- Skadestedsleder land
- Skadestedsleder strand
- Økonomi, Juridisk, Innkjøp

Media

Funksjon

- IUA's daglige leder
- Vakthavende brannsjef/driftssjef havna
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Bestemmes ut fra innsatsens art/tilgjengelig personell
- Brannvesenet (utrykningsleder)
- Brannvesenet/havna
- Ved behov hentes kompetanse fra Kristiansand kommune ved større aksjoner
- Velges blant IUA's medlemmer/Kristiansand kommune

Midt-Agder IUA må sørge for at minst to personer i regionen har tilstrekkelig kompetanse til å fylle hver funksjon. Det er derfor utarbeidet en kompetanseplan, se kapittel 3.4 i administrativ del for å ivareta dette.

5.5 Geografisk virkeområde

Regionen dekker de deltagende kommunenes landareal og sjøarealet ut til grunnlinjen.

5.6 Aksjonssentral

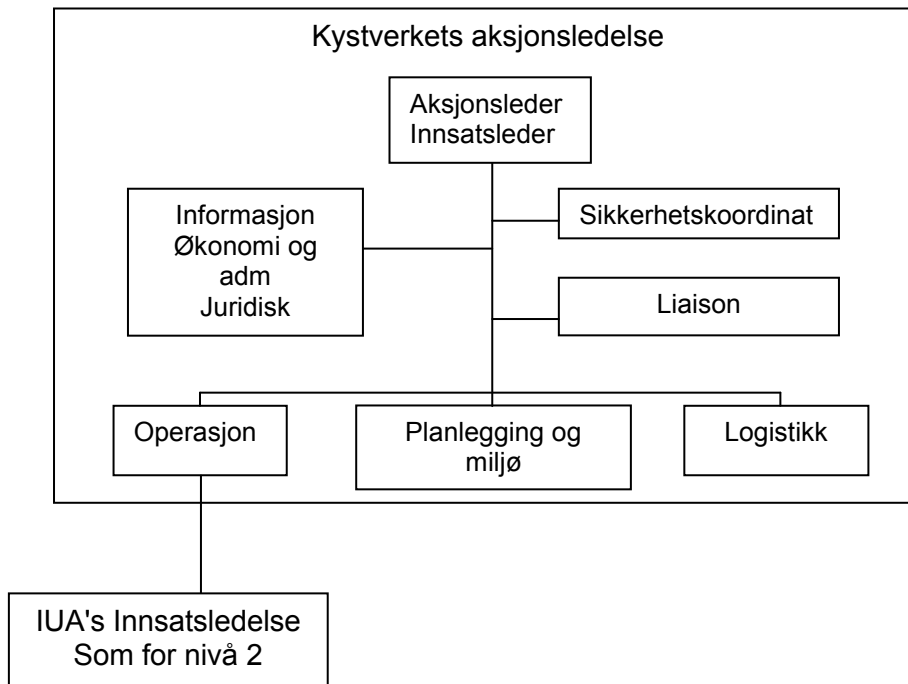
Ved innsatser på nivå 2 og 3 vil innsatsledelsen normalt innta sine plasser i aksjonssentralen i Kristiansand (KBR sine lokaler). Alternativ plassering i skadestedskommune kan vurderes. Forhold som påvirker alternativ plassering knyttes til innsatsens art/personelltilgang.

Ansvar for utrustning, drift og vedlikehold av aksjonssentralen er tillagt daglig leder.

5.7 Samordning av store oljevernaksjoner som ledes av Kystverket

Når IUA er organisert som vist ovenfor, vil organisasjonen enkelt kunne tilpasses den samspillsorganisasjonen som etableres ved store oljevernaksjoner. IUA skal da ivareta den regionale operative ledelsen av aksjonen på vegne av Kystverket (forurensingslovens § 47, bistandsplikt). Organisasjonsmønsteret og aksjonsledelse under Operasjon vil da se slik ut:

Nivå 3 – Statlig aksjonsledelse

6 Vakt, varsling og mobilisering

IUA's varslingsplan baserer seg på at akutt forurensing normalt varsles på nødnummer 110. De benytter varslings skjema og varsler i henhold til varslingsplan som beskrevet nedenfor. Kystverket har i tillegg utarbeidet en egen veiledning for 110-sentralene for viderevarsling av akutt forurensing til Kystverkets vaktordning, tlf. 33 03 48 00.

6.1 Sjekkliste meldingsmottaker / leder IUA

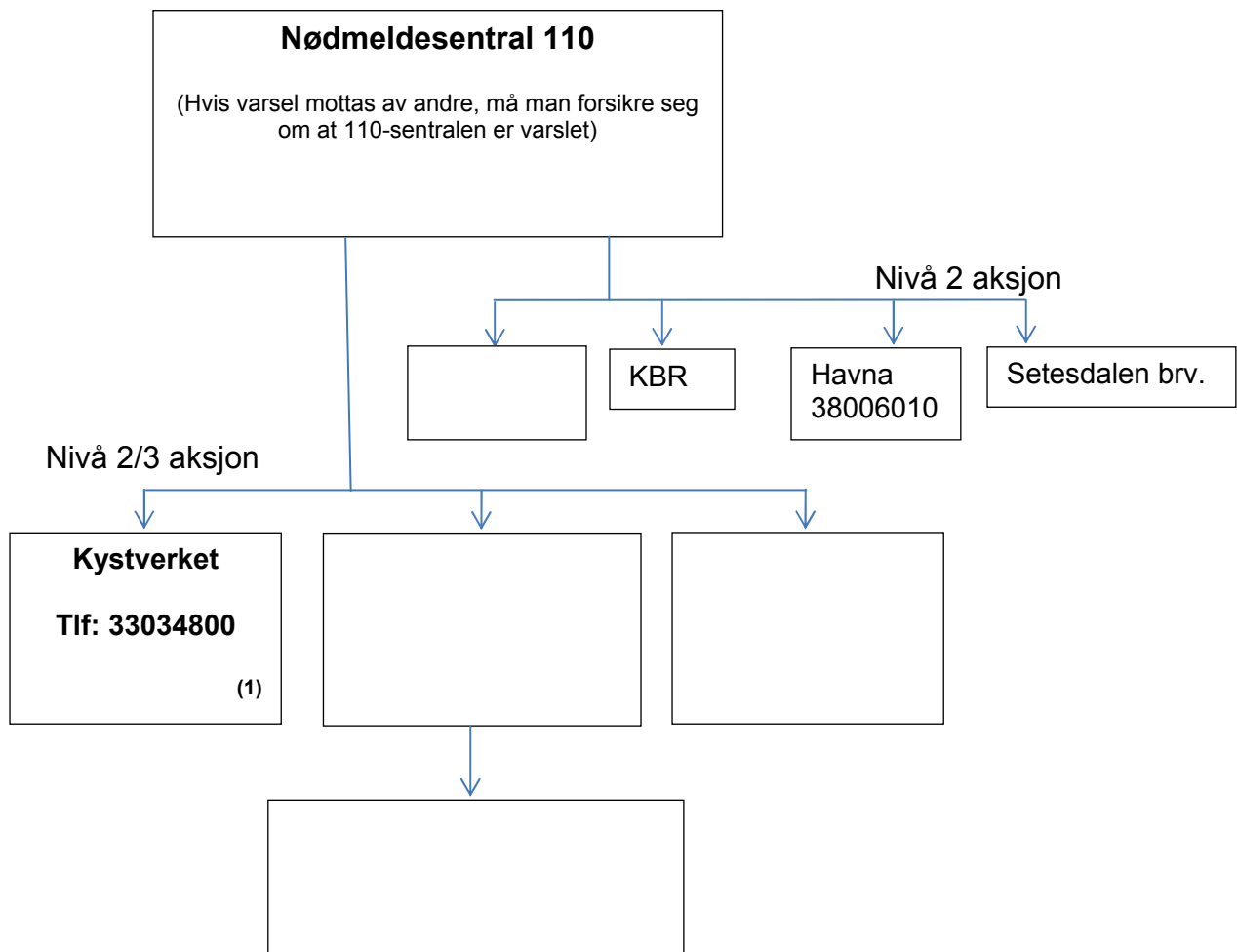
Den som mottar varsel om akutt forurensing eller fare for akutt forurensing skal:

- Notere ned varselet og sørge for å få svar på følgende spørsmål:
  - Hvem varsler
  - Hvor skjedde uhellet
  - Hva har skjedd (situasjonsbeskrivelse)
  - Hvilken olje/kjemikalietype er sluppet ut og i hvilken mengde
  - Hvem er på stedet (skadete, politi, brannvesen, ambulanse, andre?)
- Lese meldingen tilbake
- Vurdere situasjonen, spesielt med tanke på hva omfanget kan utvikle seg til
- Sørge for varsling og mobilisering av aktuelt personell i IUAs ledelse

- Sørge for at varsling blir utført i henhold til varslingsplan, herunder vertskommunen og skadestedskommune
- Sørge for at loggføring iverksettes

6.2 Varslingsplan

Planen forutsetter at melding om akutt forurensing er mottatt av 110-sentralen. Når melding om akutt forurensing mottas av lokalt brannvesen, varsler brannvesenet 110-sentralen.

- 1) Kystverket skal varsles av nødmeldesentralen ved alle typer akutt forurensing, ref. egen instruks om dette utarbeidet av Kystverket.
- 2) Kommunen/IUA kan/bør informere andre, f.eks. ordfører, rådmann osv. ihht egne behov for informasjon (viktig arbeid)
- 3) Representerer intern varsling i IUA (vedlegg 10).

6.3 Varslingskjema

Kystverket har utarbeidet et varslingskjema til bruk ved akutt forurensing, skjemaet kan lastes ned fra:

<http://www.kystverket.no/Documents/Beredskap/Skjemaer/Varsling/Varslingskjema%20-%20110%20sentraler.pdf>

6.4 Mobilisering

6.4.1 Lokal innsats (kommunen aksjonerer)

Lokal innsats ledes av innsatsleder (utrykningsleder brann/havn) i den kommunen hvor uhellet har skjedd. Mobilisering skjer i henhold til rutiner for enkeltkommunen/brannvesen/havna.

Innsatsleder avgjør om det er behov for å utvide den første innsatsstyrken med ekstra personell. Oversikt over tilgjengelige ressurser i kommunene finnes i vedlegg 3.

Innsatsleder i skadestedskommune beslutter i samråd med Daglig leder om det er behov for å innhente bistand fra vertsbrannvesenet, eventuelt om IUA skal overta ansvaret for innsatsen. Mobilisering skjer da som beskrevet under regional innsats nedenfor.

6.4.2 Regional innsats (IUA aksjonerer)

Ved regional innsats har IUA innsatsledelsen. Organiseringen av den interkommunale innsatsen er beskrevet i organisasjonsdiagrammet i kapittel 5.2.

Innsatsledelsen avgjør hvilke ressurser som skal settes inn, ut fra en vurdering av uhellets art og omfang, og potensiell utvikling. Oversikt over mannskapsressurser finnes i vedlegg 11.

7 Sjekklistor forberedelser, gjennomføring og avslutning av innsatser

Veileder om enhetlig ledelsessystem (ELS – vedlegg 7), og momentlistene i vedlegg 2 beskriver et generelt handlingsmønster under innsatser. Handlingsmønsteret må bygge på en systematisk vurdering av situasjonen og tilpasses det enkelte tilfellet. Momentlistene er hjelpemidler som brukes av personell som bekler de enkelte funksjoner mhp tiltak som kan være aktuelle å iverksette/berøre i forskjellige situasjoner. Tiltak må vurderes og tilpasses på bakgrunn av den informasjonen som foreligger.

I de fleste tilfeller vil kun den kommunale beredskapsstyrken rykke ut. Momentlistene i vedlegg 2 gir verdifulle råd og tips om hvilke funksjoner og oppgaver innsatsledelsen må ivareta.

7.1 Før innsatsleder er utpekt

Når 110-sentralen har mottatt varsel om en akutt forurensing, skal de viderevarsle som beskrevet i varslingsplanen. I de første viktige minuttene og parallelt med viderevarslingen, må 110-sentralen sørge for, enten selv eller med hjelp av andre i kommunen/brann/havn, at ytterligere opplysninger om situasjonen og viktige rammebetingelser innhentes.

Følgende opplysninger må primært innhentes:

- Hvilke stoff (olje/kjemikalie) som er involvert
- Mengde sluppet ut og gjenværende potensiale
- Om utslippet er stoppet
- Helsefare
- Miljøfare
- Brann- og eksplosjonsfare
- Vind, strøm, temperatur, nedbør, lysforhold
- Spredning og utstrekning
- Iverksatte tiltak
- Hvilke sårbare naturressurser eller områder som kan skades eller er truet

Når innsatsleder er utpekt må han basert på kunnskap om regionens beredskapsplan og tilgjengelige ressurser ta stilling til:

- om iverksatt innsats (fra skadevolder, skadestedskommune eller andre beredskapssetater) er tilstrekkelig eller om ytterligere innsats skal iverksettes
- hvis ytterligere innsats er nødvendig, om Kystverket skal/bør overta aksjonen
- hvilken konkret innsats og viderevarsling som skal iverksettes

7.2 Etablering av innsatsorganisasjon og aksjonssentral

Det forutsettes at situasjonen er akutt forurensing på IUA-nivå eller statlig nivå, innsatsleder er utpekt og den første varslingen av personell er gjennomført. Innsatsleder og hans stab etablerer seg i aksjonssentralen som er utstyrt for dette formålet. Se for øvrig kapittel 5.5.

Er dette en stor hendelse er det av vesentlig betydning at det innhentes ressurser på økonomi og innkjøp som sentrale støttefunksjoner for innsatsledelsen. Normalt vil disse hentes fra Kristiansand kommune.